

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8890,Dzialania-Instytutu-Pamieci-Narodowej-zwiazane-z-70-rocznica-zbrodni-wolynskiej.html>
18.03.2026, 22:07

Działania Instytutu Pamięci Narodowej związane z 70. rocznicą zbrodni wołyńskiej

20.06.2013

Do pojednania przez prawdę

W czwartek, 20 czerwca 2013, na konferencji prasowej w Centrum Edukacyjnym IPN w Warszawie prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Łukasz Kamiński i dyrektor Biura Edukacji Publicznej IPN dr Andrzej Zawistowski przedstawili działania IPN związane z 70. rocznicą zbrodni wołyńskiej.

– Zdajemy sobie sprawę, że w obu naszych narodach dominuje niewiedza na temat tego, co się stało na Wołyniu 70 lat temu, dlatego naszym podstawowym obowiązkiem jest działalność edukacyjna – powiedział prezes IPN Łukasz Kamiński przedstawiając szeroką listę imprez i publikacji. – Do IPN zwraca się wiele szkół i instytucji kulturalnych z prośbą o pomoc w zorganizowaniu uroczystości rocznicowych. Chętnie w tym bierzemy udział – dodał Andrzej Zawistowski. Dyrektor BEP podkreślił, że jedna z ważniejszych publikacji IPN poświęcona zbrodni wołyńskiej „Kresowa księga sprawiedliwych 1939–1945”, przygotowana przez Romualda Niedzielkę a poświęcona Ukraińcom ratującym Polaków, jest już dostępna na tabletach, smartfonach oraz czytnikach w trzech językach: polskim, ukraińskim i angielskim. Od dziś działa też portal internetowy na temat zbrodni wołyńskiej www.zbrodniawolynska.pl, na razie po polsku, wkrótce będzie także po angielsku i ukraińsku.

Odpowiadając na pytania dziennikarzy prezes IPN Łukasz Kamiński kilkakrotnie powtórzył, że droga do pojednania polsko-ukraińskiego wiedzie przez prawdę. Przyznał też, że dialog jest dziś trudniejszy niż był w latach pięćdziesiątych XX wieku. – Dialog jednak – podkreślił – jest nie tylko możliwy, ale i niezbędny.

Szczególne zainteresowanie dziennikarzy wzbudził spór o użycie w kontekście zbrodni wołyńskiej terminu „ludobójstwo”. – W tym sporze mieszają się porządki prawny i publicystyczny. Dochodzi też aspekt polityczny. – Słowo ludobójstwo ma swoją wagę. Dlatego jest tak trudno o tym rozmawiać – powiedział Kamiński.

* * *

W niedzielę 11 lipca 1943 roku oddziały UPA dokonały skoordynowanego ataku na 99 polskich miejscowości, głównie w powiatach horochowskim i włodzimierskim. Było to apogeum mordów prowadzonych od lutego 1943 roku do wiosny 1945 roku. Powszechnie przyjęło się, że 11 lipca obchodzona jest rocznica zbrodni wołyńskiej. Zbrodnię, kwalifikowaną przez pion śledczy IPN jako ludobójstwo, przeprowadzili nacjonaści ukraińscy z OUN-B i UPA na ludności polskiej Wołynia, Galicji Wschodniej, a także części Lubelszczyzny i Polesia. Szacuje się, że w jej wyniku w latach 1943-1945 zamordowano ok. 100 tys. Polaków. W wyniku polskich akcji odwetowych zginęło także ok. 10 tys. Ukraińców.

Zbrodnia wołyńska nie doczekała się jak dotąd należytego upamiętnienia. W ostatnich latach w polsko-ukraińskiej debacie historycznej raz jeszcze wróciły złożone zagadnienia dotyczące genezy i przebiegu zbrodni na Wołyniu i w Galicji Wschodniej. Przypadająca w tym roku 70. rocznica zbrodni wołyńskiej być może będzie najtrudniejszą z dotychczasowych. Mogą o tym świadczyć np. kłopoty z dialogiem w obrębie łacińskiej i greckiej części Kościoła katolickiego.

Instytut Pamięci Narodowej podejmuje szereg działań, których głównymi celami są wyjaśnianie okoliczności zbrodni przez historyków i prokuratorów, godne upamiętnienie ofiar oraz edukacja na temat zbrodni.

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zbrodnia Wołyńska. Historia - Pamięć - Edukacja. W przededniu 70. rocznicy” odbędzie w dniach 27-28 czerwca. Honorowy patronat nad konferencją objął Prezydent RP Bronisław Komorowski. Pierwszy dzień konferencji odbędzie się w Pałacu Prezydenckim (akredytacje dla dziennikarzy wydaje Kancelaria Prezydenta), drugi – w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia”. Obrady będą prowadzone w języku polskim i ukraińskim. Wśród uczestników będą m.in. przewodniczący Konferencji Episkopatu abp Józef Michalik, biskup pomocniczy Archidiecezji Lwowskiej Ukraińskiej Cerkwi Greckokatolickiej władca Benedykt, prof. Adam Daniel Rotfeld oraz liczni historycy z Polski i Ukrainy. Obrady podzielono na cztery sesje: „Wokół pamięci”, „Porozmawiajmy o faktach”, „Jak upowszechniać?” oraz prezentację publikacji „Kto tego nie widział, nigdy w to nie uwierzy...”.

Wystawa „Polacy-Ukraińcy 1943-1945: »antypolska akcja« OUN i UPA Bandery/rzeź wołyńsko-galicyjska w dokumentach ukraińskich” przygotowana przez Oddział IPN w Lublinie. Zostanie otwarta 10 lipca w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” im. Janusza Kurtyki w Warszawie. Scenariusz i koncepcję wystawy przygotował Mariusz Zajączkowski. Bazę źródłową wystawy stanowią prawie wyłącznie dokumenty ukraińskie. Dokumenty potwierdzają sprawczą rolę OUN-B w masowych mordach ludności polskiej na Wołyniu.

Wystawa plenerowa „Wołają z grobów, których nie ma. Wołyn 1943” przygotowana przez Oddział IPN w Szczecinie wspólnie ze Stowarzyszeniem Wspólnota Polska oraz Towarzystwem Miłośników Wołynia i Polesia. Zostanie otwarta 10 lipca przy ul. Krakowskie Przedmieście 64 w Warszawie. Kuratorem wystawy jest Agnieszka Gorczyca. Scenariusz wystawy i teksty przygotowała znana badaczka zbrodni wołyńskiej Ewa Siemaszko. Wystawa prezentuje losy osób ocalałych z masakry oraz dokumentuje zbrodnię nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej Wołynia i Galicji Wschodniej.

Wydanie elektroniczne publikacji IPN „Kresowa księga sprawiedliwych 1939-1945” opracowanej przez Romualda Niedzielkę. Podtytuł brzmi „O Ukraińcach ratujących Polaków poddanych eksterminacji przez OUN i UPA”. Wydanie książkowe ukazało się w 2007 roku. Obecne bezpłatne wydanie elektroniczne umożliwia korzystanie z książki za pomocą komputera, tabletu, czytnika oraz smartfona. Wydanie będzie dostępne w trzech wersjach językowych: polskiej, ukraińskiej i angielskiej.

Portal internetowy www.zbrodniawolynska.pl, przygotowany w trzech wersjach językowych: polskiej, ukraińskiej i angielskiej. Portal zawiera podstawowe informacje na temat zbrodni wołyńskiej, kalendarium, relacje świadków, informacje o śledztwach prowadzonych przez prokuratorów IPN-KŚZpNP, materiał zdjęciowy oraz czytelną, w której można znaleźć publikacje na temat zbrodni.

Materiały edukacyjne dla szkół „Kto tego nie widział, nigdy w to nie uwierzy...” przygotowane przez Biuro Edukacji Publicznej IPN. Publikacja zawiera m.in. rys historyczny dotyczący stosunków polsko-ukraińskich w latach 1918-45, scenariusze zajęć dydaktycznych o zbrodni wołyńskiej na tle innych ludobójstw XX w., materiały pomocnicze do zajęć, w tym mapy, a także materiały dla nauczycieli, jak uczyć młodzież o drastycznych tematach, w tym ekspertyzę psychologiczną. IPN ogłosił także konkurs dla nauczycieli szkolnych i wykładowców akademickich na scenariusz lekcji lub zajęć tematycznych poświęconych tematyce zbrodni wołyńskiej. Wyniki

zostaną ogłoszone 8 lipca. Nagrodą dla zwycięzców będzie trzydniowy objazd historyczny po Wołyniu w październiku tego roku.

Broszura informacyjna zawierająca podstawowe fakty o zbrodni wołyńskiej. W założeniu, broszura zawierająca krótki, syntetyczny wykład na temat zbrodni ma być m.in. wsparciem dla polskich placówek dyplomatycznych za granicą.

Przegląd filmowy „Echa Wołynia”, który będzie prezentowany 7 lipca w siedmiu miastach: Warszawie, Łodzi, Rzeszowie, Wrocławiu, Gdyni, Katowicach i Szczecinie. Przegląd będzie okazją do zaprezentowania filmów dokumentalnych, opowiadających o dramatycznych losach Polaków na Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej. W repertuarze przeglądu znalazł się m.in. film „Wołyń w Pożodze” (2007r) w reżyserii Adama Sikorskiego, którego IPN był współproducentem razem z TVP.

Konferencje, wykłady, wystawy i inne wydarzenia przygotowały też oddziały IPN w miastach w całej Polsce. Przykładem może być lipcowa wyprawa naukowa do miejsc martyrologii dla młodzieży szkolnej i studenckiej na Wołyń organizowana przez Oddział IPN w Krakowie. Wśród konferencji na uwagę zasługuje m.in. duża konferencja naukowa „Stosunki polsko-ukraińskie w latach 1939-47. Stan badań i postulaty badawcze”, organizowana we wrześniu przez Oddział IPN w Rzeszowie wspólnie z Uniwersytetem Rzeszowskim.

Czerwcowy numer czasopisma popularnonaukowego IPN „Pamięć.pl” poświęcony w większości zbrodni wołyńskiej. W numerze m.in. wywiad z Ewą Siemaszko oraz artykuły Łukasza Kamińskiego, Damiana Markowskiego, Andrija Portnowa, Wiesława Romanowskiego, Aleksandry Zińczuk oraz relacje ocalałych ze zbrodni wołyńskiej.

IPN wspólnie z Ministerstwem Spraw Zagranicznych zorganizował w pierwszej połowie czerwca **wizytę studyjną dziennikarzy z Ukrainy**, której celem było przybliżenie trudnej tematyki zbrodni wołyńskiej. Swoją wizytę dziennikarze rozpoczęli w Łucku na Ukrainie od spotkania z gubernatorem oraz ukraińskimi badaczami z lokalnego uniwersytetu. Odwiedzili także wieś Ostrówki, gdzie zginęło 470 Polaków. W Lublinie i Warszawie spotkali się z historykami, prokuratorami oraz ekspertami w dziedzinie stosunków polsko-ukraińskich. Na początku czerwca w mediach ukraińskich: głównej lwowskiej gazecie „Wysokij Zamok” i ogólnoukraińskiej agencji informacyjnej UKRINFORM, ukazały się dwa obszernie wywiady prezesa IPN, w których przedstawił stanowisko polskich badaczy na temat zbrodni wołyńskiej.

Prokuratorzy pionu śledczego IPN-Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu prowadzą obecnie **32 śledztwa dotyczące zbrodni wołyńskiej**. Podstawą prawną większości śledztw w sprawie zbrodni nacjonalistów ukraińskich na obywatelach polskich jest art. 118 § 1 k.k. z 1997 r., który wprowadził do polskiego prawa wewnętrznego pojęcie ludobójstwa. Śledztwa prowadzą cztery oddziałowe KŚZpNP – we Wrocławiu, Lublinie, Rzeszowie oraz Krakowie.

Obecnie w IPN prowadzone są dwa projekty badawcze dotyczące zbrodni wołyńskiej. **Oddział IPN w Rzeszowie prowadzi projekt badawczy „Osobowy wykaz ofiar konfliktu ukraińsko-polskiego 1939-1948”**. W wyniku prac ustalono dotąd tożsamość ponad 4500 ofiar, które zginęły na terenach obecnej Polski. Wydano także pierwszy tom, zawierający częściowe wyniki prac badawczych dotyczące genezy i przebiegu konfliktu oraz strat ludzkich na terenie gminy Cieszanów w powiecie lubaczowskim (autor Tomasz Róg). **Oddział IPN w Lublinie przygotowuje monografię „Działalność Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów i Ukraińskiej Powstańczej Armii na Lubelszczyźnie 1939-47”** (autor Mariusz Zajączkowski).

Prezes IPN Łukasz Kamiński objął patronatem Koncert Pamięci organizowany na placu Zamkowym w Warszawie przez Społeczny Komitet Organizacyjny Obchodów Rocznic 11 Lipca. Na koncercie wykonany zostanie utwór „Kres Kresów...” autorstwa kompozytora Krzesimira Dębskiego.

Foto: Piotr Gajewski

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

1943

ZBRODNIĄ

W OKYŃSKA

PRAWDA I PAMIĘĆ

Konferencję prowadził rzecznik prasowy IPN Andrzej Arseniuk (z prawej)

Dziennikarza ukraińskiego „Naszego Słowa” szczególnie interesowało użycie w kontekście zbrodni wołyńskiej słowa „ludobójstwo”

Droga do pojednania wiedzie przez poznanie i wypowiedzenie prawdy – podkreślał prezes IPN dr Łukasz Kamiński

Odpowiadający na pytania dziennikarzy prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Łukasz Kamiński – gospodarz spotkania